

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Therese Mård, (thete), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Giltig från: 2022-12-27

Giltig till: 2024-12-27

Basal hygien och klädregler

Förändringar sedan föregående version

Redaktionella förändringar

Syfte

Förhindra vårdrelaterade infektioner och smittspridning inom vård och omsorg.

Bakgrund

Basala hygienrutiner ska tillämpas av alla som deltar i patientnära och vårdrelaterat arbete. Detta oberoende av känd smitta eller inte.

Patientnära arbete innebär arbete när patient undersöks, behandlas eller vårdas.

Vårdrelaterat arbete innebär till exempel hantering av rent gods, städning, arbete i läkemedelsrum, desinfektionsrum eller avdelningskök.

Rutinen baseras både på Socialstyrelsen föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10) vars syfte är att skydda patienter från vårdrelaterade infektioner och smittspridning samt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker (AFS 2018:4) som syftar till att skydda medarbetare.

Arbetsbeskrivning

Förutsättningar för att tillämpa basala hygienrutiner:

- Material och utrustning som ingår i basala hygienrutiner ska finnas lätt tillgängligt och nära arbetsområdet.
- Händer och underarmar ska vara fria från armbandsur och smycken samt bandage, stödskenor eller motsvarande.
- Naglar ska vara korta, fria från nagellack och annat konstgjorda material.

- Händer och underarmar ska ha hel hud eftersom skadad hud kan utgöra ett hinder för fullgod desinfektion. Sår och eksem kan vara en källa till smittspridning. Personal som har eksem eller en pågående infektion (till exempel ett infekterat sår, nagelbandsinfektion) ska alltid kontakta sin arbetsledare. Arbetsledaren bedömer vilka åtgärder som ska genomföras, till exempel andra arbetsuppgifter, omplacering eller avstängning. Mjukgörande kräm används för att förebygga torra och nariga händer.
- Arbetskläder ska vara kortärmade i patientnära och vårdrelaterat arbete.
- Långt hår och skägg ska vara uppsatt, huvudduk/slöja ska vara kort eller instoppad under arbetskläderna. Detta för att inte hänga ner i arbetsfältet.
- Halsband, örhängen eller smycken i piercade hål kan användas om de inte hänger ner i arbetsfältet eller förhindrar användning av andningsskydd. Piercing utgör ingen påvisad smittorisk om piercinghålet är läkt och utan infektion.

Handdesinfektion

Kontaktsmitta via händerna är den vanligaste smittvägen.

Alkoholbaserat handdesinfektionsmedel (upphandlade) reducerar effektivt mikroorganismer på händer och underarmar.

Desinfektera händerna med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel omedelbart:

- före och efter samt vid behov under patientnära vårdmoment
- före rent och efter örent vårdrelaterat arbete
- före och efter användning av handskar efter kontakt med en yta eller föremål i patientens närmiljö
- efter handtvätt, tänk på att händerna måste vara torra före handdesinfektion.

Gör så här:

1. Kupa handen och fyll den rikligt med handdesinfektionsmedel (2-4 ml) beroende av händernas storlek. Mängden desinfektionsmedel ska vara så stor att det täcker hela hudområdet.
2. Gnid in medlet överallt på händerna. Börja med handflatorna, handryggarna, fingertopparna, runt alla fingrar och i tumgreppen. Avsluta med handlederna. I de fall hela underarmarna behöver desinfekteras behövs ytterligare handdesinfektionsmedel.

3. Fortsätt att gnida in handdesinfektionsmedlet tills huden är torr, då har full effekt uppnåtts.

Handtvätt

Handtvätt med flytande tvål och vatten, efterföljt av noggrann avtorkning på engångspappersduk, ska utföras före handdesinfektion.

- när händerna är eller kan antas vara förorenade av kroppsvätskor
- när händerna är synligt smutsiga eller känns smutsiga
- vid och efter vård av patient som har kräkning eller diarré
- vid vård av patient med specifika smittor enligt rutin, till exempel virusgastroenterit eller *Clostridioides difficile*.
- före hantering av livsmedel.

Gör så här:

1. Blöt händerna med rinnande vatten.
2. Ta flytande tvål i handen.
3. Gnid in tvålen tills den löddrar i händerna.
4. Se till att tvålen kommer åt överallt på händerna. Börja med handflatorna, handryggarna, fingertopparna, runt alla fingrar och i tumgreppen. Avsluta med handlederna. Vid behov tvättas även underarmar.
5. Skölj av tvålen med rinnande vatten.
6. Torka händerna torra med torkpapper eller pappershandduk.
7. Stäng av kranen med papper eller armbåge.
8. Desinfektera händerna enligt instruktionen under rubriken Handdesinfektion ovan.

Skyddsutrustning

Skyddshandskar:

- Bedöm inför varje arbetsmoment om handskar är nödvändiga för det du planerar att göra.
- Ska användas vid risk för kontakt med kroppsvätskor eller annat biologiskt material, för att minska bördan av mikroorganismer på händerna så att handdesinfektionen blir effektiv.
- Ska användas för att skydda händerna vid hantering av kemiska medel, till exempel ytdesinfektionsmedel.
- Ska bytas mellan varje patient och även mellan olika vårdmoment hos samma patient. Växla inte mellan smutsigt och rent arbete med handskar på händerna.
- Blir förorenade vid vårdarbete och sprider mikroorganismer på samma sätt som en smutsig hand.

- Är för engångsbruk och kastas direkt efter användning.
- Utför alltid handdesinfektion efter handskanvändning eftersom händerna blir förorenade när handskarna tas av.

Plastförkläde:

- Ska användas för att skydda arbetskläder vid risk för kontakt med kroppsvätskor eller annat biologiskt material, exempelvis vid nära omvårdnadsarbete.
- Vid hantering av förorenade föremål.
- Är engångs och ska bytas mellan varje patient. Vid behov ska plastförklädet även bytas mellan vårdmoment hos samma patient.
- Bedöm behov av långärmat plastförkläde för att skydda underarmar. Tänk på att ett långärmat plastförkläde kan sprida mikroorganismer via ärmarna om de vidrör exempelvis kroppsvätskor och ytor.

Skyddsrock:

Används skyddsrock är den bunden till en patient. Byt skyddsrock dagligen och då den blivit synligt smutsig eller fuktig. Vid våta arbetsmoment används engångsplastförkläde.

Visir eller skyddsglasögon:

- Vid risk för stänk av kroppsvätskor mot ansiktet använd:
 - heltäckande visir, vid behov kombinerat med vätskeavvisande munskydd (IIR)
 - alternativt skyddsglasögon i kombination med vätskeavvisande munskydd (IIR)
- Visir/skyddsglasögon ska rengöras och/eller desinfekteras mellan varje användning och om det förorenas.

Andningsskydd

Utöver basala hygienrutiner kan det ibland vara aktuellt att använda andningsskydd med filterfunktion FFP2 eller FFP3. Kan kompletteras med ett heltäckande visir för skydd mot eventuellt stänk mot ansikte från person med luftvägssymtom. Är andningsskyddet vätskeavvisande (märkt med IIR) kan det kombineras med skyddsglasögon.

Andningsskydd tas på och tas av utanför rum där personen vårdas.

Arbetskläder

- Arbetskläder består av överdel och byxa, klänning kan förekomma.
- All personal som arbetar i patientnära eller vårdrelaterat arbete ska bära arbetskläder som tillhandahålls av arbetsgivaren.

- Ska ha korta ärmar som slutar ovanför armbågen för att möjliggöra en korrekt handdesinfektion, men även för att minska risken för smittspridning via kläder.
- Långa ärmar som kavlas upp kan glida ner. Det är därför inte tillåtet att bära ett långärmat plagg med uppkavlade ärmar under arbetskläderna.
- Får endast bäras i arbetet. Om arbetet bedrivs på flera platser, får de bäras vid färd mellan dessa.
- Ska bytas dagligen och om de blir förorenade.
- Ska efter användning läggas i tvättsäck för att tvättas i kontrollerad och kvalitetssäkrad process hos godkänt tvätteri.

Punktdesinfektion

Punktdesinfektion innebär att ytor och föremål smittrenas med ytdesinfektionsmedel vid förorening av kroppsvätskor.

- Punktdesinfektion ska utföras direkt efter förorening av kroppsvätskor.
- Den personal som upptäcker föroreningen ansvarar för att punktdesinfektion utförs.
- På vårdenheter har vårdpersonalen huvudansvar för punktdesinfektion, även i gemensamma utrymmen och på patienttoaletter.

Gör så här:

- För samtliga produkter, följ leverantörens anvisning.
- Använd Incidin® Oxyfoam S vid kräkning/diarré av okänd orsak, Clostridioides difficile, vinterkräksjuka liksom vid desinfektion av stora ytor, exempelvis golv.
- Vid större spill innan punktdesinfektion utförs, torka först upp förorening med absorberande material och rengöringsmedel. När ytan är synligt ren och torr är den desinfekterad.
- Vid mindre spill som kan torkas upp med en engångsduk/tvättlapp används alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt (tensid). När ytan är synligt ren och torr är den desinfekterad.
- Ta rikligt med ytdesinfektionsmedel på en engångsduk/tvättlapp och bearbeta den förorenade ytan – den mekaniska bearbetningen är avgörande för att uppnå ett fullgott resultat.

Arbetsgivarens ansvar

- Arbetsgivaren ansvarar för att tillhandahålla arbetskläder, skyddsutrustning och material som möjliggör tillämpning av basala hygienrutiner.
- Verksamhetschef eller motsvarande ansvarar för att förutsättningar för basala hygienrutiner finns och att denna rutin är känd och följs av alla medarbetare.
- Verksamhetschef ansvarar för att inhämta klinikens mätresultat av följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler. Åtgärdsplan ska utformas om verksamheten inte når fullgott resultat.
- Medvetet avsteg från rutinen dokumenteras i patientjournalen om rutinen är kopplad till en patient.

Den anställdes ansvar

Den anställda är enligt arbetsmiljölagen skyldig att följa gällande föreskrifter samt använda den personliga skyddsutrustning som krävs.

Avsteg från rutin rapporteras i MedControl Pro eller befintligt avvikelshanteringssystem.

Relaterad information

[Luftvägssmitta - vårdhygieniska aspekter](#) Rutin

[Instruktion för användning av andningsskydd](#)

[Clostridium difficile, misstänkt eller konstaterad - vårdhygien och behandling](#)

[Vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning i vård och omsorg](#) Rutin

[Virusgastroenterit - handläggning.](#) Rutin

Käll- och litteraturförteckning

[Basal hygien i vård och omsorg SOSFS 2015:10](#) Socialstyrelsens författningssamling

[Basala hygienrutiner och klädregler](#) Vårdhandboken

[Smittrisker AFS 2018:4.](#) Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

[Att förebygga vårdrelaterade infektioner i vården -ett](#)

[kunskapsunderlag.](#) Socialstyrelsen 2006 (art nr 2006-123-12)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2011:9\)](#)

om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
Socialstyrelsen

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Therese Mård, (thete), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Dokument-ID: SKAS9729-602154698-2

Version: 12.0

Giltig från: 2022-12-27

Giltig till: 2024-12-27